

УДК 070.1(091)(477.8)

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

С. Кость

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Автор з'ясовує теоретичний аспект методологічних проблем дослідження західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. Засадами дослідження він уважає ідеї державності, соборності й боротьби.

Ключові слова: Західна Україна, державність, соборність, боротьба, західноукраїнська преса.

Коли мова заходить про методологічні проблеми дослідження преси (й історії преси — теж), мимоволі згадується стаття Гегеля “Хто думає абстрактно?”, яку геніальний філософ почав з іронічного запитання “Думати? Абстрактно?.. Рятуйся, хто може!”. Щось подібне можна спостерігати і у випадку з методологією пресознавства, якщо взяти ширше. Небажання сучасних дослідників преси (насамперед, теоретиків) розробляти і досліджувати методологічні проблеми очевидні. Частково це можна зрозуміти — 1) складно, бо складний предмет дослідження; 2) відсутність мотивації. І цього достатньо, інші причини не так уже й важливі.

Напевно, ми звільнилися, але ще не “відійшли” від догм марксистсько-ленінської концепції, що чітко і жорстко регламентувала як діяльність і практику преси (журналістики), так і її вивчення. “Крок ліворуч, крок праворуч” в науці так само сприймалися не просто як помилка у пошуках наукової істини, а у багатьох випадках як злочин — ідеологічний чи й карний. Ленінська (більшовицька) формула преси на десятиліття визначила не лише долю преси як коліщатка і гвинтика, як служниці тоталітарної системи, як ідеологічного інструменту і знаряддя, але — й науки.

Будь-які спроби вивчати соціологію і психологію засобів масової інформації, проблеми формування громадської думки дуже важко торували собі дорогу, вони були або відразу приреченими на невдачу, або ж були просто несміливими, і тому їх не вважали небезпечними. Багато що (не кажучи вже про свободу преси, думки, совісті і волевиявлення, право знати, інші загальнолюдські цінності) вважалось нав'язаним ідейно чужими впливами. До речі, на мій погляд, “теорія публіцистики”, що її кілька молодих дослідників (В. Здоровега, Г. Прохоров, В. Ученова) почали розробляти у 60-ті рр., коли т. зв. “хрущовська відлига” за інерцією ще впливала на щораз холоднішу і суворішу суспільну атмосфе-

ру, — це щаслива знахідка тих, хто не хотів закопувати свій талант у землю, хто не хотів скніти у сліпих вуличках марксистсько-ленінської теорії преси.

Не випадково наприкінці 80-х рр. розвал тоталітарної системи супроводжувався крахом ідеологічних і методологічних концепцій, щонайперше, в суспільних і гуманітарних науках. Не випадково наприкінці 80-х рр. лунали стурбовані голоси істориків преси (10; 68-70).

Гостріше ця проблема постала із відновленням державності. Якщо, скажімо, В. Шкляр вказав на деякі парадокси із практики постсоціалістичної преси (13; 13-17), то М. Нечиталюк прямо говорив про методологічні проблеми історико-журналістських досліджень (10; 17-22). Розуміючи методологічні засади наукових досліджень як підходи, критерії, принципи систематизації, аналізу й наукового пояснення журналістських явищ минулого (10; 18), відомий історик преси далі говорить про періодизацію як одну із таких проблем, про принцип заангажованості преси (тобто принцип партійності), ліквідацію та заповнення “білих” і “чорних” плям в історії вітчизняної преси і публіцистики тощо. Цей ряд М. Нечиталюк завершує констатацією думки про потребу вдосконалювати науковий інструментарій, конкретно-наукову методику історико-журналістських досліджень.

Через кілька років цю ж проблему з’ясував М. Романюк у розділі “Методологічні принципи історико-журналістських досліджень” (11; 7-21). Він, услід за М. Нечиталюком, теж вважає, що “загальний і вихідний характер має проблема періодизації української преси (11; 8).

Справді, “ефективність історико-журналістських досліджень залежатиме від теоретичної розробки методологічних принципів і підходів до журналістських явищ минулого”, що треба вважати “самостійною і чи не найбільш складною проблемою журналістської науки” (17; 17).

Але ж ні періодизація, ні з’ясування інших аналогічних проблем історико-журналістських досліджень за своєю суттю і змістом не є винятково і суто методологічними. Повернімося до Гегеля, який пише: “Ми знаходимося у пристойному товаристві, де прийнято вважати, що кожен із присутніх докладно знає, що таке “мислення” і що таке “абстрактне”. Отже, залишається лише з’ясувати, хто мислить абстрактно” (5; 390).

А нам треба з’ясувати, що ж ми маємо на увазі, коли досліджуємо чи порушуємо “методологічні проблеми” історико-пресознавчих досліджень. Річ у тім, що до терміну “методологічні проблеми” і тепер, як бачимо, і в минулому вдавалися часто. У цьому не було б нічого поганого, якби не та обставина, що вкладали у цей термін найрізноманітніший зміст. І йдеться не лише про історію преси чи інші суспільні науки, а навіть і про науки точні чи природничі.

Дехто схильний вважати методологічними лише ті проблеми, що пов’язані з вибором правильного методу пізнання, пізнавальної діяльності. Зрозуміло, що вибір правильного методу пізнання важливий, оскільки лише так можна розв’язати певну наукову проблему. Ф. Бекон порівнював метод із ліхтарем, що освітлює шлях. Лаплас уважав, що знання методу, який використовував учений, роблячи геніальне відкриття, не менш важливе для науки, ніж саме відкриття. Зауважимо, що до відкриття можна прийти, використовуючи і “некоректні” методи, і шляхом “проб і помилок”.

А ось як знайти такий правильний метод, то на це запитання радянська наука свого часу відповідала просто — саме матеріалістична діалектика дає змогу і допомагає дослідникові вибрати правильний метод пізнання, розв'язати інші методологічні проблеми. У цьому, до речі, вбачалася і методологічна функція матеріалістичної діалектики в науковому дослідженні. Проте методологічними є не лише ті проблеми, що пов'язані із вибором правильних методів дослідження (а, на наш погляд, не є визначальними і єдиними), бо це в такому випадку зведеться до вироблення чи розробки конкретних методів.

Подібне розуміння проблеми ми спостерігаємо в М. Нечиталюка і М. Романюка. Так, М. Нечиталюк називає методи дослідження: бібліографічно-статистичний, біографічно-науковий, структурно-аналітичний, жанрово-видовий, хронологічно-проблемний, тематично-монографічний (17; 17). На думку М. Романюка, є три найчастіше вживані конкретно-наукові методи дослідження — бібліографічно-описовий, комплексно-аналітичний (він поєднує різні методи — системно-хронологічний, історико-описовий й аналітичний, проблемно-тематичний, жанровий, біографічний, бібліографічний), монографічне дослідження (11; 32). Зауважимо, що монографічне дослідження — поняття ширше, ніж поняття одного методу, а з іншого боку, монографічне дослідження — це, радше, жанр, ніж метод. М. Романюк називає й інші методи — структурно-типологічний, жанрово-видовий, мовностилістичний.

Цей перелік можна продовжити. Не будемо говорити про можливість використання математичних методів (може, варто нагадати слова К. Маркса про те, що наука досягає зрілості тоді, коли їй вдається користуватися математикою?), але чи не варто доповнити ці методи не менш важливими, якщо ми прагнемо мати цілісну картину, якщо ми прагнемо якомога чіткіше і виразніше окреслити об'єкт дослідження і глибше проникнути в суть предмету дослідження? Так, А. Ейнштейн не вагався визнати обмеженість окремо взятого наукового логічного методу і потребу доповнити їх (методи) художнім методом пізнання дійсності для того, щоб відтворити повну картину дійсності. Він писав: "Людина прагне якимось адекватним способом створити в собі просту і зрозумілу картину світу ... Цим займається художник, поет, теоретик-філософ і природодослідник, кожен по-своєму... Яке ж місце займає картина світу фізиків-теоретиків серед усіх можливих таких картин? Завдяки використанню мови математики ця картина задовольняє найвищі вимоги щодо строгості і докладності вираження взаємозв'язків. Але зате фізик змушений міцніше обмежувати свій предмет, задовольняючись зображенням найпростіших, найдоступніших нашому досвіду явищ, тоді як усі складні явища людський розум не може відтворити з тією докладністю і послідовністю, що необхідні фізику-теоретику" (20; 40).

Цю плідну з методологічного погляду думку використав згодом О. Гулига в праці "Естетика історії" (8) — приклад історичного образу (образу видатної людини, що з'являється у переломні епохи, чи "образ" власне епохи) наводиться як взірець історичного узагальнення, як спосіб теоретичного і естетичного освоєння світу. О. Гулига, зокрема, пише: "Історичне узагальнення є своєрідним синтезом теоретичного і емпіричного освоєння світу. Воно двояке за своєю суттю: абстрактне і чуттєво-конкретне, поняття співіснують тут із значною картиною минулого" (8; 65-66).

Зауважимо, що ми зовсім не хочемо перебільшувати значення художнього методу в суспільних науках, але якщо мова заходить не про історію взагалі чи про історію літератури, зокрема, а про історію преси (публіцистики!), то тим більше треба говорити про його пізнавальні можливості.

До речі, у своїй книзі О. Гулига заувалював те, що було основним методом у фундаментальній праці “Дослідження праці” А. Тойнбі, одного із найвидатніших істориків ХХ ст. Йдеться про поєднання наукового і художнього методів. А. Тойнбі критикував тих, хто застосовував щодо суспільного життя наукові методи дослідження неживої природи. Він критично ставився до методів кількісного аналізу і писав: “На якийсь час заплющимо наші очі на формули науки для того, щоб відкрити наші вуха мові міфології”. А. Тойнбі не применшував значення наукових методів і хотів знайти рівновагу між ними і “міфологічним” методом, але віддавав перевагу останньому, коли йшлося про усвідомлення суті явища. Цікаві його роздуми про історію, науку і белетристику і, відповідно, три методи розгляду й опису об’єктів нашої думки, а серед них — і явищ людського життя: “Перший — це з’ясування і запис фактів; другий — встановлення через порівняльне вивчення з’ясованих фактів загальних “законів”; третій — образне відтворення фактів у формі “белетристики” (18; 55).

На наш погляд, ці думки А. Тойнбі методологічно цінні і продуктивні у тому, що вони, міфологізуючи процес пізнання (не всупереч об’єктивності), змушуючи вдаватися і до художньо-образного освоєння дійсності, великої ваги надають думці і волі, почуванням й інтуїції, уяві і фантазії, спроможності дослідника домислювати, а, можливо, навіть — підсвідомому й ірраціональному.

Іншою важливою методологічною проблемою історії преси є розуміння принципів дослідження. І тут відсутня чітка постановка проблеми, хоча історія філософії, як і інших наук, дає досить значну теоретичну базу і створює відповідні передумови. Ще не забулися часи тоталітарної системи, коли відомі принципи (комуністична партійність, ідейність, народність) були, радше, ідеологічними догмами, які сковували дослідника, а не тими найбільш загальними правилами, які дають змогу охопити фактологічний масив і створити певну концепцію чи теорію. Скажімо, А. Ейнштейн зауважив цю особливість наукового мислення. Він підкреслював, що для мислення вченого притаманне прагнення звести всі поняття і співвідношення до якомога меншого числа логічно незалежних основних аксіом і понять, з яких логічно можна було б вивести всі поняття і співвідношення окремих дисциплін. Що більше, “доти, доки принципів, що можуть слугувати основою для дедукції, не знайдено, окремі дослідні факти теоретикові користі не принесуть, бо він не спроможний дати собі раду з окремими емпірично встановленими загальними закономірностями. Навпаки, він застигає у немічному стані перед окремими результатами емпіричного дослідження доти, доки не відкриються принципи, що їх він зможе зробити основою для своїх дедуктивних побудов” (18; 15).

Звісно, що А. Ейнштейн мав на увазі точні і природничі науки, але нам близьке і зрозуміле оце бажання покласти в основу наукової теорії загальні принципи, бо воно також керує дослідниками історичних і суспільно-політичних процесів. Так, М. Романюк пише про те, якими принципами треба послуговуватися у роботі над історичними джерелами. Це об’єктивність, комплексність, історизм і достовірність (11; 26). Названо дуже цінні і важливі принципи дослі-

дження, без яких справді важко уявити собі, що дослідник досягне бажаних результатів чи відкриє істину. Проте у нас є два застереження. Так, впадає в око неповнота, обмеженість переліку важливих принципів. Було б абсурдом домагатися повного переліку, але чому б не сказати про системність, а не комплексність? М. Романюк не згадує про принцип повторюваності, про принцип цілісності наукової картини світу, про характер історичного розвитку (перервність чи дискретність, незмінність чи циклічність) тощо.

Розглянемо деякі приклади. Зрозуміло, ми сьогодні сприймаємо “Історію української дожовтневої журналістики” (2), а тим більше — “Історію партійно-радянської преси України” (1), низку монографій, підручників радянських часів не просто як далекі від об’єктивності, істини — і не лише тому, що написано їх з ідеологічно чужих засад, а й з неістинних, неправильних методологічних засад. Це, звичайно, не означає, що подібні видання треба замовчувати. Монографія І. Добоша “Історія української журналістики Закарпаття 20-30-х років ХХ ст.” (9) вийшла за часів відновленої державності. Монографія у багатьох відношеннях не витримує критики, оскільки “історія”, по суті, складається з опису кільканадцяти газетних і журнальних видань. Однак монографія І. Добоша стала фактом історіографії української преси, і наступні дослідники історії української преси Закарпаття (В. Габор (3), наприклад) уже звертають на це увагу.

У 1997 році з’являється монографія С. Горевалова “Військова журналістика України в національно-визвольних змаганнях” (4), у якій автор до української військової преси зараховує пресу армії, що боролася з українською державністю, а наступного року виходять друком “Нариси з історії української військової преси” (14), написані з інших методологічних засад. Ці приклади не поодинокі. Йдеться ще про один важливий принцип наукового мислення і пізнання, на який звернув увагу ще Гегель. Йдеться про поступальний рух пізнавального процесу. Це може бути і елементарне прирощення знань, і їх уточнення, збагачення. Гегель писав: “Пізнання котиться вперед від змісту до змісту. Насамперед, цей поступовий рух характеризується тим, що він починається від простих визначень і що наступні визначеності стають щораз багатшими і конкретнішими” (6; 315).

Досліджуючи сьогодні історію західноукраїнської преси, треба звернути увагу на принцип спадкоємності історичних знань. Оскільки йдеться про ставлення до того, що було написано за радянських часів, то послідовне використання цього принципу означає відмову від хибної методології дослідження, критичний перегляд того, що прийнято називати фактологічною і документальною базою, оскільки вже на стадії добору фактів і документів може проявитися не об’єктивність і тенденційність, не кажучи про їх інтерпретацію.

Ми звернули увагу лише на деякі принципи дослідження. Їх може бути більше чи менше, іноді й сам дослідник спеціально не фіксує своєї уваги на тому, якими принципами дослідження він користується, оскільки певною мірою це процес рутинний — такий, що відображає “буденний” рух пізнання. У гносеологічному плані розробка, деталізація, вдосконалення традиційних і впровадження новітніх принципів дослідження — потрібна і навіть необхідна річ. Але чи можемо ми їх назвати методологічними, чи є вони найзагальнішими положеннями, чи є вони фундаментальними?

Нерозробленість методологічних проблем дає себе знати і в ставленні до такого важливого аспекту науки (тут — історії преси), як факт. “Наука ґрунтується на фактах” — це банальна думка, яку часто повторюють, але вона не зовсім коректна, теоретично неспроможна і неоднозначна, як неоднозначний і сам термін “факт”.

Сучасна теоретична думка істориків преси представлена двома майже протилежними (є й багато спільного) позиціями у ставленні до факту. Так, І. Михайлин схильний недооцінювати потребу накопичення різноманітного емпіричного матеріалу, він вважає, що не треба “припинюватися” до бібліографії преси, факти бібліографії він називає малозначними історико-журналістськими явищами, що мають “регіональне значення, локальні за часовим проміжком існування” (16; 22). Зауважимо, що це не стільки ставлення до проблеми наукового факту як такого, скільки неухвага до бібліографічно-описового методу, хоча саме таким чином ми й отримуємо первісний фактологічний матеріал.

З ним не погоджується М. Романюк, який є прихильником максимального накопичення фактологічного матеріалу, але й він вважає, що цей процес тривалий, а тому нераціонально очікувати бібліографічної вичерпності, а “вже зараз, на сучасному рівні науково-бібліографічних знань про українську пресу, потрібно приступати до наукового вивчення історико-журналістського процесу в масштабах регіонів, історичних періодів, журналістських систем, осмислення суспільно-політичних проблем і вивчення життєпису визначних діячів української преси” (11; 46). Цього висновку М. Романюк дійшов, зважаючи на те, що вже бібліографовано понад 1000 видань.

Виникають запитання — це багато, мало, достатньо? Скільки ще залишилося опрацювати, який рівень цього бібліографування? Хіба бібліографування, бібліографічний метод не є частиною (етапом) наукового вивчення історії української преси? Ми можемо мати детальний опис усіх (навіть одноденок, “ефемерид” тощо) видань без винятку — невже їх наявність достатня для того, щоб писати історію преси? Це не риторичні запитання, бо відповіді на них можуть свідчити про розуміння того, що є факт і науковий факт. Історики преси (методологи), як і теоретики (методологи), змушені знову повернутися до цієї проблеми, оскільки те, що зробила у цьому сенсі журналістська наука нашого недавнього минулого (особливо теорія публіцистики — В. Здоровага, П. Прохоров, В. Ученова у 60-70-ті рр.), потребує нині іншої методологічної і теоретичної інтерпретації.

Тобто “факт” можна тлумачити як синонім явища, події, того, що відбулося, як емпіричні дані. Так, фактом є існування західноукраїнської преси, газети “Діло”, “Літературно-наукового вістника”, вбивство журналіста і поета С. Твердохліба, акт М. Січинського. Але мене як дослідника може не влаштовувати погляд, скажімо, Ю. Шаповала на “Діло” і “ЛНВ” (12) чи десятки і сотні описів тих видань, що зробили інші автори, оскільки йдеться не просто про реєстрацію факту, а про його інтерпретацію. Вбивство С. Твердохліба можна розглядати як 1) вбивство без політичної аргументації, яке є елементарним злочином проти особи; 2) терористичний акт, значення і суть якого пов’язані не з особою потерпілого; 3) виконання справедливого вироку над діячем, який зрадив свій народ, національні інтереси, який діє всупереч громадській думці свого

суспільства і т. д. Отже, є “факт”, але який із трьох варіантів інтерпретації є історично правильним, юридично (а, можливо, й морально) виправданим?

Аналогічно і з терористичним актом М. Січинського (1908), який вбив галицького намісника А. Потоцького. Звістка про це вбивство стала предметом обговорення не лише української преси (“Діло” детально висвітлювало судовий процес), а й — польської та зарубіжної. Загалом, зрозуміла шовіністська істерія польської преси. Але що стояло за цим актом? Бажання помсти? Якщо підійти формально, то так (тим більше посилаючись на слова М. Січинського, що їх він висловив, стріляючи в намісника, — “за вибори, за Каганця”), але глибший аналіз публікацій української преси, різноманітних документів того часу свідчить про інше — в українській ментальності, в політичній думці галицьких українців, цих “тирольців сходу”, зайшли принципові зміни, оскільки в акті вбивства відбулося усвідомлення потреби кривавої збройної боротьби за свої національні інтереси. Іншим підтвердженням цієї думки була поява десятків молодіжних гуртків, де вивчали військову справу, згодом — поява Українських січових стрільців, як і поява відповідних публікацій: можна послатися на журнал “Відгуки”, що виходив 1913 року.

Коли М. Романюк, з одного боку, підкреслює потребу збору, опрацювання якомога більшої кількості емпіричного матеріалу, а з іншого боку, не аргументує моменту переходу кількості в якість, не обґрунтовує моменту “досить”, то це означає лише одне — методологія сучасної журналістської науки ще не усвідомила для себе, що таке — “факт” і “науковий факт”. Було б наївно сподіватися, що історія преси як науки повинна бути двоповерховою: на нижньому поверсі — емпіричний матеріал, зібраний за допомогою різних методик, а на другому — певна концепція, теорія, власне наука. Для багатьох дослідників притаманне бажання зібрати якомога більше фактичного матеріалу, емпіричних даних.

Тут варто згадати думку В. Леніна, який писав, що в галузі явищ суспільних нема прийому більш поширеного і більш неспроможного, як вихоплювання окремих “фактиків”, як він пише, гра в приклади. А тому, на його думку, факти треба брати в цілому, в їх зв'язку. Тоді вони — доказова річ, якщо ні — це іграшка. “Висновок звідси ясний: треба спробувати встановити такий фундамент з точних і безспірних фактів, на який можна було б спиратися, з яким можна було б порівнювати перше-ліпше з тих “загальних” або “примірних міркувань, якими так безмірно зловживають в деяких країнах в наші дні. Щоб це був дійсно фундамент, треба брати не окремі факти, а всю сукупність фактів, які стосуються до даного питання, без єдиного винятку, бо інакше неминуче виникне підозра, і цілком закономірна підозра в тому, що факти вибрано або дібрано довільно, що замість об'єктивного зв'язку і взаємозалежності історичних явищ в їх цілому підноситься “суб'єктивна” стряпня для виправдання, може, брудної справи” (15; 352), — так писав В. Ленін у січні 1917 р. у статті “Статистика і соціологія”. В. Ленін критикував “принцип національності” (це словосполучення він бере у лапки. Ми не маємо на меті критикувати марксистську теорію національного питання — досить згадати його практичне вирішення в СРСР. Важливо інше: жоден найсолідніший фундамент фактів не сприятиме науковому пізнанню, якщо результати і висновки наперед “задані” і зумовлені полі-

тичними інтересами, якщо дослідник має на меті не наукові цілі, а ідеологічно-пропагандистські, як це було у лідера російських більшовиків).

Питання зв'язку історичної науки із світоглядом, ідеологією складне, але не дискусійне. Важко уявити суспільну науку, яка була б світоглядно індиферентною. І уже зовсім це неможливо (відсутність зв'язку з певною ідеологією), коли мова заходить про публіцистику. Але одна річ, коли Ленін демагогічно проголосував право націй на самовизначення, а насправді був прихильником російського імперіалізму (хоча б і під прапором т. зв. пролетарського інтернаціоналізму), а зовсім інша — той факт, що українські діячі і публіцисти захищали право українців бути нацією, право на духовність, оскільки цей факт був відображенням тенденцій історичного розвитку, реалізацією найвищого імперативу нації.

У зв'язку з цим можна послатися на досвід А. Тойнбі — у його працях величезна кількість фактичного матеріалу (як статистичні дані, результати досліджень інших суміжних наук, так і особисті спостереження). Увесь цей “фактаж” є не стільки емпіричним матеріалом для наукового узагальнення, скільки аргументом в обґрунтуванні його історичної концепції, його бачення розвитку світу. Науковим факт стає лише в межах певної концепції, теорії, але такої, що відображає суть історичного розвитку, суть суспільства, світу, цивілізації. І тут доречно нагадати надзвичайно цінну в методологічному сенсі думку Гегеля: “Ідея є адекватне поняття, в якому суб'єктивність і об'єктивність рівні, або де наявне буття відповідає із поняттям як таким... Ідея — це частково життя, частково пізнання, частково наука” (7; 168). Так ось є три ідеї (державність, соборність, боротьба), які одночасно є суттю і українського національного життя, і його пізнання, і науки про нього, а тому повинні стати загальними фундаментальними засадами досліджень з історії преси.

Цілковита нерозробленість методологічної проблематики історії преси не дає змогу однозначно визнати методологічну глибину цих ідей, але в цьому нас повинен переконати аналіз їх становлення і еволюції, їх взаємозв'язку і всезагальності.

-
1. Історія партійно-радянської преси України / За заг. ред. А. Москаленка. — К., 1989.
 2. Історія української дожовтневої журналістики. — Львів, 1983.
 3. *Габор В.* Закарпатська україномовна преса 20-30-х років ХХ століття у контексті національного відродження краю: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. — Львів, 1997.
 4. *Горевалов С.* Військова журналістика України в національно-визвольних змаганнях. — Львів, 1997.
 5. *Гегель.* Работы разных лет в двух томах. — М., 1970. — Т. 1.
 6. *Гегель.* Сочинения. — М., 1939. — Т. VI.
 7. *Гегель.* Учение об идеях / Работы разных лет: В 2-х томах. — М., 1971. — Т. 2.
 8. *Гулыга А.* Эстетика истории. — М., 1974.

9. *Добош І.* Історія української журналістики Закарпаття 20-30-х рр. ХХ ст. — Ів.-Франківськ, 1995.
10. Див.: *Нечиталюк М.* Турботи істориків журналістики // Вісник Львівського університету: Сер. Журналістика. — Львів, 1990. — Вип. 16: Журналістика та перебудова.
11. Див.: *Романюк М.* Українське пресознавство на порозі ХХІ століття. — Львів, 2000.
12. Див.: *Шаповал Ю.* Діло (1880-1939): Поступ української суспільної думки. — Львів, 1999.
13. Див. *Шкляр В.* Преса керована і преса керуюча // Українська періодика: Історія і сучасність: Тези доп. і повід. Всеукр. науково-теорет. конференції 9-10 грудня 1993 р. — Львів, 1993. — С. 13-17.
14. *Кость С., Тимчишин О., Федірко К.* Нариси з історії української військової преси. — Львів, 1998.
15. *Ленін В.* Твори. — Київ, 1950.
16. *Михайлин І.* Історія української журналістики: Підручник. — Харків, 2000: Кн. 1а: Період становлення: Від журналістики в Україні до української журналістики.
17. *Нечиталюк М.* Методологічні проблеми історико-журналістських досліджень // Українська періодика: Історія і сучасність: Тези доп. і повід. Всеукр. наук.-теорет. конференції 9-10 грудня 1993 р. — Львів, 1993.
18. *Тойнбі А.* Дослідження історії: Скорочена версія томів I-IV Д. Г. Сомервелла. — К., 1965. — Т. I.
19. *Эйнтштейн А.* Собрание научных трудов. — М, 1966. — Т. IV.
20. *Эйнтштейн А.* Собрание научных трудов. — М, 1967. — С. 40.

THE RESEARCH OF THE WEST UKRAINIAN PRESS HISTORY: THE METHODOLOGICAL ISSUES

Stepan Kost'

Lviv Ivan Franko National University
79000 Lviv, Universytetska Str. 1
Tel. office: (032) 296-41-92
E-mail: journft@franko.lviv.ua

The article focuses on the history of the West Ukrainian press. The author discusses the theoretical aspect of the methodological issues of its research in the first half of the 20th century. The ideas of national unity, state organization and struggle are considered to be the fundamental principles of this research.

Key words: Western Ukraine, national unity, state organization, struggle, West Ukrainian press.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2005